

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 322/2021-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED]

[REDACTED], zastúpeného Mgr. Romanom Tomanom, PhD., advokátom, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, proti uzneseniu Úradu Špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/3 Gv 122/19/1000-212 zo 4. septembra 2020 a uzneseniu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku č. k. 6 Tp 1/2020 z 28. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) a uznesením Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný súd“) uvedenými v záhlaví. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a priznať mu primerané finančné zadosťučinenie v celkovej výške 6 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia. Zároveň navrhuje, aby ústavný súd prikázal porušovateľom podať návrhy na zrušenie poznámok o právach k nehnuteľnostiam zapísaných na základe napadnutých uznesení.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutých uznesení vyplýva, že uznesením z 9. októbra 2019 bolo podľa § 199 ods. 1 a 2 Trestného poriadku začaté trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, 3 písm. c) a ods. 4 písm. a) a b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b), g) a j) Trestného zákona a § 141 písm. a) Trestného zákona, zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a obzvlášť závažný zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 4 písm. c) Trestného zákona v spojitosti s § 141 písm. a) Trestného zákona.

3. Uznesením z 27. novembra 2019 bolo začaté trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin vydierania podľa § 189 ods. 1, 2 písm. c) a ods. 3 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 140 písm. c) Trestného zákona a zároveň bolo sťažovateľovi podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a pokračovací obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, 3 písm. c), ods. 4 písm. a) a b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b), g) a j) Trestného zákona a § 141 písm. a) Trestného zákona.

4. Uznesením zo 17. februára 2020 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre pokračovací obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, 3 písm. c) a d) a ods. 4 písm. a) a b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b), g) a j), § 139 ods. 1 písm. e) a § 141 písm. a) Trestného zákona.

5. Prokurátor špeciálnej prokuratúry napadnutým uznesením podľa § 425 ods. 1 Trestného poriadku zaistil celý majetok sťažovateľa, najmä nehnuteľnosti špecifikované vo výrokovej časti, a súčasne podľa tretej vety toho istého ustanovenia s poukazom na § 50 ods. 2 Trestného poriadku sťažovateľovi zakázal so zaisteným majetkom nakladať. Dôvodom zaistenia majetku bola skutočnosť, že vzhľadom na povahu a závažnosť činu a na pomery sťažovateľa treba očakávať uloženie trestu prepadnutia majetku. Sťažovateľ proti uzneseniu špeciálnej prokuratúry podal sťažnosť, ktorú špecializovaný súd zamietol napadnutým uznesením ako nedôvodnú podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s poukazom na § 191 písm. d) Trestného poriadku.

6. Špeciálna prokuratúra odôvodnila napadnuté uznesenie zistením, že sťažovateľ je stíhaný za zločin, pri ktorom zákon ustanovuje obligatórne uloženie trestu prepadnutia majetku. Z okolností prípadu podľa nej vyplynulo pôsobenie sťažovateľa v zločineckej skupine na najvyššom stupni riadenia, bol tvorcom modelu páchania trestnej činnosti a poberateľom úžitkov z nej. Jeho účasť potvrdzujú listinné dôkazy a výpovede poškodených osôb tvoriace podstatu usvedčujúcich dôkazov. Možno očakávať aj konanie pred súdom a uloženie korešpondujúceho primeraného trestu. So zreteľom na povahu skutkov, najmä na právnu kvalifikáciu zločinu, je možné očakávať postihnutie majetku sťažovateľa, ktorý je nevyhnuté pre potreby trestného konania vopred zabezpečiť pred možným scudzzením v prospech inej osoby. V prípade vykonania vkladu nehnuteľností v doterajšom vlastníctve sťažovateľa na inú osobu by na nich už reálne nemali orgány činné v trestnom konaní a súd dosah, a preto je nevyhnutné urobiť v trestnom konaní opatrenia obmedzujúce scudzovanie oprávnenia sťažovateľa na dispozíciu s majetkom. Na dosiahnutie účelu trestného konania (vrátane výkonu uloženého trestu) je nevyhnutné uplatniť aj zákazové oprávnenie na zamedzenie sťažovateľovi nakladať so svojím majetkom.

7. Špecializovaný súd sa v napadnutom uznesení najprv zaoberal sťažnosťou spoluobvineného [REDAKOVANÉ], následne v časti označenej č. II uviedol stanovisko prokurátora k výhradám sťažovateľa. Súd následne opísal napadnuté uznesenie špeciálnej prokuratúry a argumenty sťažovateľovej sťažnosti. Vecne k nim uviedol, že pre postup podľa § 425 ods. 1 Trestného poriadku je rozhodujúce, aby bolo vedené konanie proti obvinenému pre trestný čin podľa § 296 Trestného zákona. Skutočnosť, že nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, je pre takýto postup irelevantná. Argumentácia o nedostatočnom konkretizovaní zaisteného majetku je neopodstatnená, pretože nehnuteľnosti sú plne presne špecifikované podľa štyroch rôznych listov vlastníctva. Vo vzťahu k § 58 ods. 3 Trestného zákona súd odkázal na už citované uznesenie, ako aj právny názor, že v tomto prípade ide o obligatórny trest prepadnutia majetku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Proti napadnutým uzneseniam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, pričom namieta:

- a) Špecializovaný súd nepreskúmal dôvodnosť podozrenia sťažovateľa zo spáchania trestného činu vrátane jeho právnej kvalifikácie.
- b) Napadnuté uznesenie špecializovaného súdu je arbitrárne a nepreskúmateľné pre nedostatok konkrétnej argumentácie vo vzťahu k obave, že výkon trestu prepadnutia majetku bude zmarený alebo sťažený.
- c) Výrok napadnutého uznesenia špeciálnej prokuratúry o zaistení celého majetku je neurčitý, nekonkrétny, nemôže sa vzťahovať na majetok, ktorý v ňom nie je uvedený. Špecializovaný súd na túto námietku nereagoval.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie práva vlastniť a užívať majetok, práva na súdnu a inú právnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 20, čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu) napadnutými uzneseniami špeciálnej prokuratúry a špecializovaného súdu. Sťažovateľ namieta arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť napadnutých uznesení o zaistení svojho majetku.

III.1. K porušeniu označených práv napadnutým uznesením špeciálnej prokuratúry:

10. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny

mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013)].

11. Sťažovateľ podal proti napadnutému uzneseniu špeciálnej prokuratúry sťažnosť podľa § 185 ods. 2 v spojení s § 425 ods. 3 Trestného poriadku ako riadny opravný prostriedok, o ktorej bol oprávnený a aj povinný podľa § 191 písm. d) Trestného poriadku rozhodnúť sudca pre prípravné konanie (čo aj svojim napadnutým uznesením urobil). Právomoc sudcu pre prípravné konanie rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa tak za daných okolností vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať napadnuté uznesenie špeciálnej prokuratúry.

12. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa už pri jej predbežnom prerokovaní odmietol v tejto časti pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) a § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde].

III.2. K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením špecializovaného súdu:

13. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda v prípadoch, pri ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv alebo slobôd v trestnom konaní, ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie je od svojho začiatku až do konca procesom, v rámci ktorého sa pri vykonávaní jednotlivých úkonov môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj v predmetnej veci konajúcich všeobecných súdov naprávať, resp. korigovať jednotlivé pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania, a preto spravidla až po právoplatnom skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietat také pochybenia príslušných orgánov verejnej moci, ktoré neboli odstránené v jeho dovtedajšom priebehu a ktoré mohli vo svojich dôsledkoch spôsobiť porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 166/2010, m. m. tiež II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 220/07).

14. Ústavný súd, ako aj Európsky súd pre ľudské práva považujú označené právo na spravodlivé súdne konanie za „výsledkové“, to znamená, že mu musí zodpovedať proces ako celok (obdobne III. ÚS 33/04, IV. 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat pochybenia znamenajúce porušenie práv alebo slobôd v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. Zivala III. ÚS 3/02, Ölveczky III. ÚS 18/04, Mamonov III. ÚS 75/05, Karlin IV. ÚS 76/05).

15. Sťažovateľovo trestné stíhanie sa nachádza v prípravnom konaní, stíhaný je aj väzobne. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu (sp. zn. IV. ÚS 295/2021) vyplýva, že sťažovateľovi bolo 8. decembra 2020 vznesené obvinenie za ďalší skutok. Samotné znenie skutku sťažovateľ neuvádza, nie je to na tomto mieste vzhľadom na jeho rozsah ani účelné. Postačuje stručne uviesť,

že má ísť o meniace sa zoskupenie osôb s cieľom vyhľadávania osôb s finančnými ťažkosťami pod zámienkou ich nabádania k prevodu vlastníctva ich nehnuteľností. Sťažovateľ mal popri inom zabezpečiť právnu stránku prevodov nehnuteľností. V jednotlivých prípadoch (viac ako 20) sa výška škody pohybuje v desiatkach tisíc eur, spolu suma vyše 900 000 eur. V trestnom konaní bola dôvodnosť podozrení priebežne preskúvaná, či už prokurátorom na základe sťažností proti uzneseniam o obvinení sťažovateľa, alebo aj pri rozhodovaní o väzbe ako jej materiálny dôvod. Ak by došlo k podaniu obžaloby na sťažovateľa (čo avizuje špeciálna prokuratúra, pozn.), hneď na začiatku súdneho konania dôjde k preskúmaniu dôvodnosti podozrenia vrátane právnej kvalifikácie. Možnosť brániť sa proti vzneseným obvineniam bude znamenať aj možnosť brániť sa proti uloženiu trestu (riadnymi a mimoriadnymi opravnými prostriedkami), čo má právny vzťah k zaisteniu majetku na účel výkonu trestu prepadnutia majetku. V priebehu konania má sťažovateľ možnosť využiť v periodických intervaloch aj procesný prostriedok žiadosti podľa § 425 ods. 2 Trestného poriadku. Orgány činné v trestnom konaní majú navyše povinnosť z úradnej povinnosti skúmať, či nepominuli podmienky pre zaistenie majetku (§ 427 Trestného poriadku).

16. Uvedené skutočnosti svedčia v prospech záveru, že ústavný súd by mal pristupovať k preskúmaniu rozhodnutia špecializovaného súdu (ako sťažnostného súdu) o zaistení majetku ako k rozhodnutiu dočasnej a zabezpečovacej povahy vydanému v priebehu prípravného trestného konania zdržanlivo. Prípravné konanie je vykonávané pod priebežným dohľadom prokuratúry, ktorá má dbať na dodržiavanie zákonnosti a ústavnosti. Najzávažnejšie zásahy do základných práv a slobôd v prípravnom konaní v zmysle aktuálneho právneho stavu podliehajú súdnemu prieskumu (väzba, zaistenie majetku, pozn.). Dôvod na zásah v súlade s právomocou zverenou ústavnému súdu čl. 127 ods. 2 ústavy by bol preto založený len výnimočne, ak by došlo k neprípustnému zásahu do základných práv a slobôd sťažovateľa, ktorý by nebol napravený ani pri súdnej kontrole (I. ÚS 66/2021). Z hľadiska procesných garancií súdnej a inej právnej ochrany by muselo ísť o kvalifikovaný procesný excés (zjavná chyba výroku, absencia zákonného podkladu, vydanie nepríslušným orgánom, svojvôľa). Z hľadiska hmotného práva by malo ísť o očividný nepomer medzi sledovaným cieľom a použitými prostriedkami na jeho dosiahnutie.

17. Napadnuté uznesenie špecializovaného súdu už uvedené atribúty umožňujúce uplatnenie kasačnej právomoci ústavného súdu nenapĺňa. Je zrejmé, že obsahuje výrok, ktorého znenie stručne vystihuje obsah príslušnej časti jeho odôvodnenia a je vydané sudcom pre prípravné konanie [§ 191 písm. d) Trestného poriadku] špecializovaného súdu. Obsahuje stručné odôvodnenie, v ktorom reaguje na niektoré argumenty sťažovateľa. Ako určitú slabinu odôvodnenia možno vnímať nereagovanie na námietku sťažovateľa o neexistencii obavy, že výkon trestu prepadnutia majetku bude zmarený alebo sťažený. Pri posudzovaní napadnutého uznesenia špecializovaného súdu vo vecnej súvislosti s napadnutým uznesením špeciálnej prokuratúry (m. m. IV. ÚS 350/09) je však zrejmé, že sa v súlade s podkladovou právnou úpravou vychádzalo už zo samotnej existencie možnosti scudzenia zaistovaného majetku v prospech inej osoby (v čom spočíva rozdiel oproti dôvodom väzby obligatórne založeným na obave podporenej konkrétnymi skutočnosťami). Poukázané bolo pritom zároveň aj na povahu stíhaných skutkov a právnu kvalifikáciu. Ústavný súd preto na tomto mieste nevidí priestor, aby polemizoval so závermi prokuratúry čiastočne doplnenými špecializovaným súdom, keďže ide primárne o hodnotenie skutkového stavu a ustálenie

právneho záveru. V tejto fáze konania sú to práve orgány činné trestnom konaní, ktoré vedia najlepšie posúdiť oprávnenosť úkonov trestného konania s priamou znalosťou všetkých skutkových okolností.

18. Nemožno opomenúť ani preventívnu povahu inštitútu zaistenia majetku, ktorá často spôsobuje, že rozhodnutie nevychádza z hodnoverných a zo spoľahlivých dôkazov, ale zo záverov o pravdepodobnosti nastúpenia určitých následkov, ktoré má ambíciu predvídať. Právne závery špeciálnej prokuratúry vo vzťahu k obave zo zmarenia alebo sťaženia výkonu trestu prepadnutia majetku v znení doplnenia špeciálnym súdom vychádzajú podľa názoru ústavného súdu z konkrétnych okolností prípadu. Povaha stíhaných skutkov, ako sú zachytené v uzneseniach o vznesení obvinenia, osobitne s prihliadnutím na sofistikovaný spôsob konania, je spôsobilá na založenie obavy zo zmarenia výkonu trestu. Odôvodnenie napadnutého uznesenia je primerané tomu, že ide o rozhodnutie o dočasnom zaist'ovacom opatrení a nemožno ho *prima facie* považovať ani za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Hoci nezohľadňuje všetky argumenty sťažovateľa, v spojení s napadnutým uznesením špeciálnej prokuratúry dostatočne presvedčivo odôvodňuje potrebu zaistenia majetku sťažovateľa vzhľadom na vnímanú realnosť hrozby uloženia trestu prepadnutia majetku.

19. Ústavný súd prisvedčuje sťažovateľovi, že nemožno v tomto prípade hovoriť o „zbavení majetku“, ale o opatrení týkajúcom sa „užívania majetku“. Zmyslom zaistenia majetku je v čo najväčšej miere napomôcť reparať škody spôsobené závažnou, osobitne hospodárskou trestnou činnosťou. V podstate ide nie o odňatie majetku (vyvlastnenie), ale o obmedzenie dispozíčného oprávnenia dotknutých osôb ako dovolený spôsob obmedzenia vlastníckeho práva. Dodržaná musí byť primeranosť prijatého opatrenia vo vzťahu k sledovanému cieľu determinovanému všeobecným záujmom spoločnosti a ústavne zaručeným právom jednotlivca.

20. Ani v tomto smere ústavný súd nezistil neprípustný zásah do označených hmotných práv sťažovateľa. Sťažovateľ má naďalej postavenie vlastníka nehnuteľností, môže ich naďalej užívať. Jediným zásahom do jeho práva je to, že nemôže s nehnuteľnosťami nakladať. Zásah do práv sťažovateľa na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu má zákonný základ v § 425 ods. 1 Trestného poriadku a vyjadruje všeobecný záujem, a to zabezpečenie (nezmarenie) výkonu trestu prepadnutia majetku. Podľa doterajšieho stavu prípravného konania poškodených je viac ako dvadsať, pričom každému jednotlivcovi mala vzniknúť škoda najmenej vo výške 10 000 eur. Namietaný zásah do práva sťažovateľa podľa čl. 1 dodatkového protokolu je primeraný sledovanému cieľu, keďže rozumne nemožno vylúčiť, že sťažovateľ by sa v priebehu trestného konania pokúsil scudzit' svoj nehnuteľný majetok.

21. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenie špecializovaného súdu nebolo možné v tomto momente trestného konania považovať za konečné (definitívne) rozhodnutie (bod 15 tohto odôvodnenia). Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v rámci predbežného prerokovania v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej neprípustnosti. Navyše na základe už uvedeného je zrejmé aj to, že medzi napadnutým uznesením špecializovaného súdu a obsahom sťažovateľom označených základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení [čo podmieňuje subsidiárny záver o zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

22. Po prijatí už uvedeného názoru o možnosti porušenia označených práv zostalo bez významu zaoberať sa ostatnými požiadavkami uvedenými v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2021

Libor DUEA
predseda senátu